

კონუსის ფორმის სათავსი, რომლის გუმბათიც ჯვრულ თაღს ეყრდნობა. სათავსი შედგენილია. ზუსტად ძნელია თქმა თუ რა იყო იქ, როგორც ჩანს ეს აუზი უნდა ყოფილიყო, არ არის გამორიცხული სატუსაღოც. სამშენებლო მასალად ძირითადად გამოყენებულია კლდის და რიყის ქვა, გვხვდება აგურიც (სამხრეთ კედლის დასავლეთის ბურჯი აგურით არის ნაგები).

„ცხრაკარიანი“

გორის ციხეზე შედარებით უკეთ შემორჩენილია ციხის დასავლეთ ნაწილი ე.წ. „ცხრაკარიანი“.

ბორცვის დასავლეთის დაქანებულ ფერდობზე რელიეფს მიუყვება და მდინარეებისაკენ ეშვება ორი ერთმანეთისადმი თითქმის პარალელური კედელი, რომლებიც ბოლოს გეგმაში ნახევარწრიულად არიან შეერთებული. კედლებს შორის მანძილი 12-13 მეტრია.

„ცხრაკარა“ დაყოფილია შვიდ სხვადასხვა ზომის და ფორმის განყოფილებად. კავშირი განყოფილებებს შორის მათ გამყოფ კედლებში არსებული ღიობების საშუალებებით ხდება. ექვს გამყოფ კედელში ღიობები განაწილებულია საპირისპირო მხარეებზე: თუკი ერთ კედელში შესასვლელი ღიობი ჩრდილო კუთხეშია, მომდევნოში სამხრეთ კუთხეშია გაჭრილი. შესასვლელების ესეთი ზიგზაგისებური მონაცვლეობა მტერს თავდასხმას ურთულებდა, ეს გამყოფი კედლები სხვადასხვა სახითაა შემორჩენილი: ქვედა სამი მეტ-ნაკლებად დაზიანებულია, ხოლო ზედა სამი აღდგენილია ქონგურებიანად.

„ცხრაკარა“ ქვემოთ გეგმაში ნახევარწრიული, სამსართულიანი გოდოლით მთავრდება. პირველი სართული ყრუა, მეორეზე სათოფურებია გაჭრილი, ხოლო მესამე საბრძოლო ტერასა იყო, ტერასის კედლები ქონგურებით სრულდება.

სხვადასხვაგვარად არის გადაწყვეტილი ჩრდილოეთის და სამხრეთის ერთმანეთისადმი თითქმის პარალელური კედლები.

ჩრდილოეთის კედელი გარედან გამაგრებულია რამდენიმე კონტრფორსით. კედელი მთავრდება საბრძოლო ბილიკით და ქონგურებით, ვინაიდან კედელი ბორცვის ქანობს მიუყვება, საბრძოლო ბილიკში საფეხურებია გამოყვანილი. ჩრდილოეთ კედლის დიდი ნაწილი აგურებითაა აგებული. სამხრეთის კედელში ნაშენებულია (თანადროული) ორი ნახევარწრიული კოშკი და ერთი კონტრფორსი. კოშკები სამსართულიანია: ქვედა სართულები საცხოვრებელია, მეორე საბრძოლო და საცხოვრებელიც, მესამე კი ქონგურებიანი საბრძოლო ტერასაა. ქონგურები

ქვისაგან არის ამოყვანილი, ხოლო ზედა მონაკვეთში აგურით.

„ცხრაკარიანი“ როგორც აღენიშნეთ ბორცვის ქანობს მიუყვება და ამიტომ მისი განყოფილებებიც ბუნებრივია ტერასულად არის აგებული და მათ შორის კავშირიც კიბეების საშუალებით ხდებოდა. კიბის ფრაგმენტი ცხრაკარიანის ზედა მონაკვეთშია შემორჩენილი.

ციხის ქვედა გალავნები ბურჯებით

XVIII ს-ის წლებში გორის ციხის ციტადელი ეერ იტევდა ლეკების შემოსევებით შეწუხებულ დევნილებს მეზობელი სოფლებიდან, ამის გამო მეფე ერეკლემ ააგო მეორე გალავნის კედელი, რომელიც ციხეს სამხრეთიდან და აღმოსავლეთიდან მთელს სიგრძეზე მიუყვება, ეს გალავანი უთუოდ საკმაოდ მაღალი უნდა ყოფილიყო, რათა დაეცვა მის კედლებს შეფარებული დევნილები.

ამ „ახალი“ გალავნის კედლები ციხის ციტადელიდან 10 ან 30 მ-მდე არის დაშორებული. კედელი გამაგრებული იყო სხვადასხვა ზომის ბურჯებით. შესასვლელი ამ გალავანში ციტადელის კარიბჭიდან სამხრეთ-აღმოსავლეთით არის და მოქცეულია ორ კედელს შუა. ამ შესასვლელიდან იწყებოდა კიბე, აქვე მოწყობილი იყო საყრდენი კედლებიც. ძველი ფოტოებიდან ჩანს, რომ XIX საუკუნის დასასრულს ეს შესასვლელი უკეთ იყო შემორჩენილი.

ამ „ახალი“ გალავნის კედლების ქვემოთ, სამხრეთით, აგებულია საყრდენი კედელი, რომელიც თავდაპირველად პარალელურად მიყვება გალავანს, შემდეგ უხევებს ჩრდილოეთისაკენ, ჰკვეთს „ახალ“ გალავანს და ცხრაკარიანის კედელს ზედ ბურჯთან უერთდება. ეს საყრდენი კედელი ერთგვარად ქმნის ტერასას „ახალი“ გალავნის ქვემოთ, ტერასას, რომელიც დღეს ციხეზე მისასვლელი სამანქანო გზა არის.

ქვედა „ახალი“ გალავნის კედლის ძირითადი ნაწილი დღესდღეობით საფასადო მხრიდან არის შემორჩენილი. გამონაკლისს წარმოადგენს ცხრაკარას პარალელურად აგებული გალავნის ნაწილი და შესასვლელის უბანი, რომელიც ადგილებში ორივე მხრიდან, საფასადო და შიდა მხრიდანაც გარკვეულ სიმაღლეზეა.

რაც შეეხება საყრდენ კედელს, საფასადო მხრიდან იგი 2-დან 6-მდეა, ხოლო შიდა მხრიდან კი პარაპეტს წარმოადგენს. ამ კედელში ორ რიგად დატოვებულია მცირე ზომის სადრენაჟო ღიობები. სამშენებლო მასალად გამოყენებულია რიყის, კლდის ქვა და აგური.

ზემოთ ჩამოთვლილი სამუშაოების ჩატარების მიუხედავად თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ციხე არ არის სათანადოდ შესწავლილი. აუცილებელია ჩატარდეს არქეოლოგიური გათხრები, მოხდეს გამოვლენილი ობიექტების (მათი არსებობა ეჭვს არ იწვევს) აზომვა, შესწავლა, კონსერვაცია, საჭიროა მთელი ტერიტორიის გაწმენდა ნაგვისაგან, მორყეული, გამოქარული კედლის ნაწილების გადაწობა, სადაც მოითხოვს გალავნის კედლებისა და ბურჯების ფუნდამენტის გამაგრება. ცუდად, უხარისხოდ აღდგენილი მონაკვეთების შეძლებისდაგვარად გასწორება ან მათი დაშლა და ხელახლა აგება, „ცხრაკარიანში“ კიბეების და ბილიკების მოწყობა.

ამდენად გორის ციხის დღევანდელი საბოლოო სახის მისაღებად უეჭველად საჭიროა განახლდეს ციხის სარესტავრაციო-საკონსერვაციო სამუშაოები.

ციხის ზედა ეკლესია

გორის ციხის აღმოსავლეთ ნაწილში, სამხრეთ კუთხეში შემორჩენილია დარბაზული ეკლესიის ნანგრევები. ეკლესია იდგა სამხრეთ-აღმოსავლეთის ბურჯზე, რომელიც დაშლილია და მხოლოდ გეგმაში იკითხება. ამდენად, ეკლესიის სამხრეთის ნაწილი (კედელი), რომელიც ბურჯზე იდგა ჩამონგრეულია, დარჩენილია ჩრდილო კედლის მეტი ნაწილი.

აბსიდა და დასავლეთ კედლის მცირე ფრაგმენტები. აბსიდში იყო ორი მცირე ზომის ნიშა. ჩრდილოეთ კედელი პილასტრით ორად არის გაყოფილი. ორივე ნაწილი თაღებით იყო დამშვენებული. პილასტრები თაროს პროფილიალის იმპოსტებით სრულდებოდა. ეკლესიის ზუსტად დათარიღება ძნელია, ზოგადად იგი X-XI სს. ძეგლებს მიაგავს. ეკლესიის კედლები მოხატული ყოფილა, თაღების კუთხეში შემორჩენილია მხატვრობის ფრაგმენტი.

ეკლესიის დასავლეთით გალავანში გაჭრილია ახალი დიობი, მიყვანილია კიბე. ამ ადგილზე გალავნის კედელში შემორჩენილია აფრის კვალი, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ აქ შეიძლება იყო გუმბათიანი ან თაღებიანი სათავსი (არქ. გალუშოვის ანაზომები 1939). ორმოცდაათიან წლებში ეკლესიაზე ჩატარდა საკონსერვაციო სამუშაოები. კედლები კარგად ნაგები ქვიშაქვით არის ნაგები. აღდგენილი ჩრდ. კედელი ამჟამად მცირედ დეფორმირებულია. ეკლესიაზე საჭიროა ჩატარდეს შემდეგი სამუშაოები:

1. ბოლომდე აღსადგენია ჩრდილოეთის კედლის ორივე თალი;
2. სასურველია აფსიდის ჩრდილო ნიშის აღდგენა ბოლომდე და სამხრეთ ნიშის მიშენება;
3. ჩრდილოეთ კედლის ანალოგიით შესაძლებელია სამხრეთის კედლის აღდგენა ერთი რიგის სიმაღლეზე, გეგმის წასაკითხავად.
სამშენებლო მასალად გამოყენებული უნდა იყოს:
ეკლესიისათვის: კარგად გათლილი ქვიშაქვა.
ბურჯისათვის: უხეშად გათლილი კლდის ქვა.
ძეგლის გამაგრებისათვის აუცილებელია გავითვალისწინოთ კონსტრუქციული მხარე.

ქვედა აღმოსავლეთის ეკლესია

ეს ეკლესია მდებარეობს ბორცვის სამხრეთ ფერდობზე ქვედა, „ახალი“, გაღავნებიდან 20-30 მ-ის.

შემორჩენილი იყო ამ ეკლესიის მხოლოდ აღმოსავლეთ ნაწილი, აფსიდა და კედლების ოდნავ შესამჩნევი კვალი – მიწის დონეზე. აფსიდაში სარკმლის გარდა ორი ღრმა ნიშაა გამოკვეთილი. საკურთხეველის თალი აგურით არის გადაყვანილი და თითქმის ნალისებურია. ეკლესია აგებულია რიყის ქვით. მეტნაკლებად იკითხება აღმოსავლეთ ფასადის ფრონტონი, სახურავის ქანობები. ეკლესია უპირველეს ყოვლისა საჭიროებს გაწმენდას, ქანობების აღდგენა და კონქის გადახურვა. იმედია, რომ გაწმენდის შემდეგ შესაძლებელი იქნება გეგმის სრულიად აღდგენა; შესასვლელის ან შესასვლელების დადგენა და ეკლესიის დათარიღება. 2003 წელს ეკლესიას ჩაუტარდა სარეაბილიტაციო-აღდგენითი სამუშაოები პროექტის შესაბამისად. ამჟამად განახლებული ეკლესია ფუნქციონირებს.

ნაგებობა დასავლეთით (აქტით დას. ეკლესია)

აღმოსავლეთ ეკლესიის დასავლეთით რამდენიმე მეტრის მოშორებით მოჩანს მიწაში ჩაფლული ნაგებობის ნანგრევები. ადგილობრივი მოსახლეობის გადმოცემით ეს როსტომ მეფის სასახლის ნანგრევებია. მიწაში მოჩანს შენობის სამხრეთ ფასადის ფრაგმენტი, რომელიც ნაგებია კლდის ქვით შიგადაშიგ გარეულია აგური, ზოგი მათგანი მოჭიქულია. ნაგებობა როგორც ჩანს ორსართულიანი იყო, ამ კედლის ინტერიერში აგურის თაღებიც იკითხება.

ამ კედლის ფასადის აღდგენა შესაძლებელი იქნება თუ რა თქმა უნდა გაწმენდაც მოგვცემს რაიმე არსებით მონაცემებს. ერთადერთი რაც ამ ნაგებობას სჭირდება დღეს ეს არის გაწმენდა არქეოლოგიისა და არქიტექტორ-რესტავრატორის ზედამხედველობით, შემდეგ შეიძლება ამ ნაგებობის დანიშნულების დადგენაც, მისი აზომვა, შესწავლა და სათანადო პროექტის გაკეთებაც.

0	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	23.10	5.11
8	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	2.11	12.11
10	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	2.11	12.11
11	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.11	17.11
12	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
23	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
12	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
23	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
11	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.11	17.11
12	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
23	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	10.10	30.10
14	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	23.10	12.11
15	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	19.10	18.11
16	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა	9.10	14.11
17	კედლის წყლის მიწისქვეშა ნაწილის აღდგენა		23.11

დავით აღმაშენებლის
სახლი

დავით აღმაშენებლის
სახლი

დავით აღმაშენებლის ძეგლი

აბაღოვამის ალანგოვანი დარბაზის ალანგოვანი

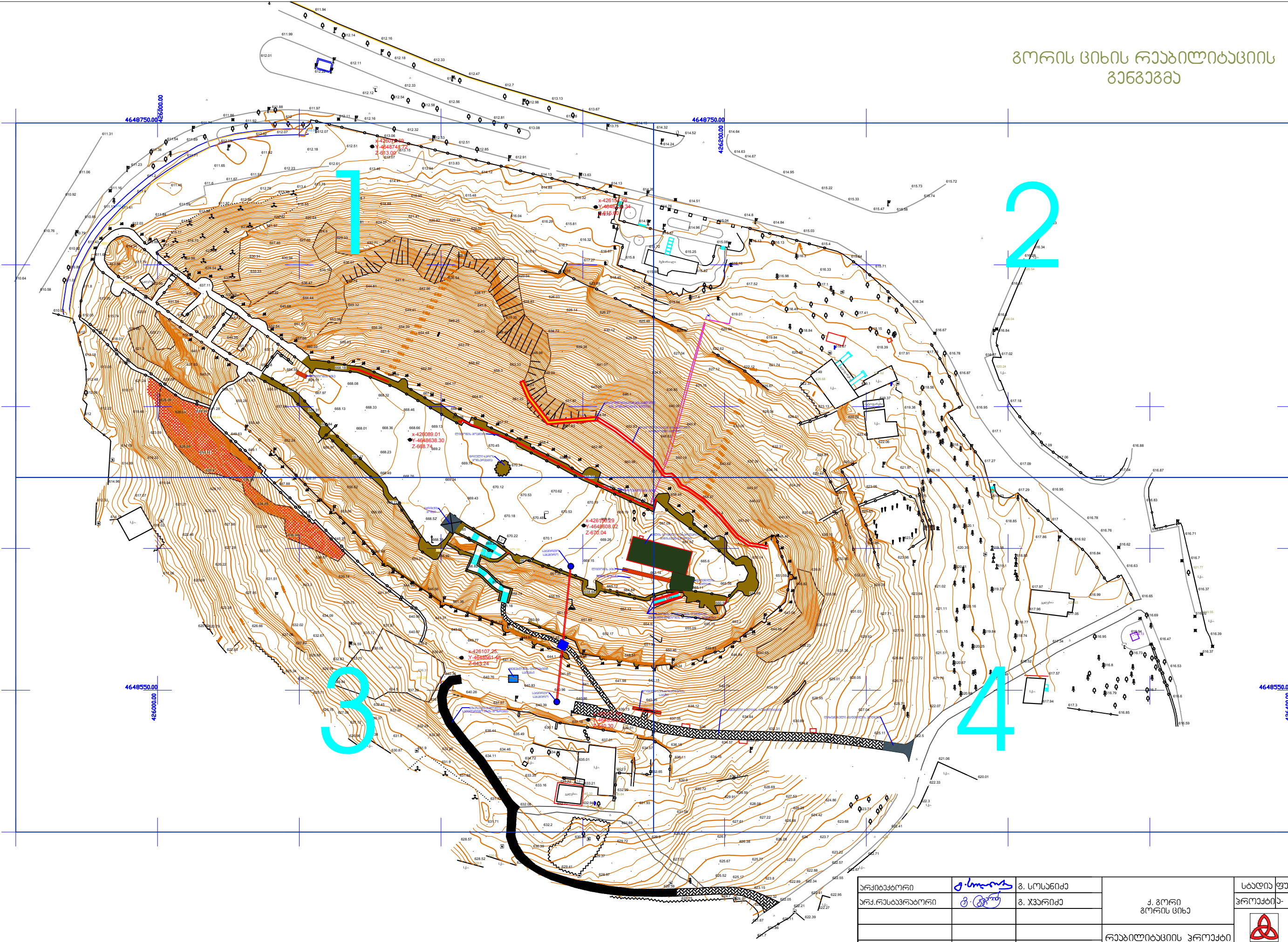

ადგილობრივი სასახლე და დამცველი სასახლე

გულმოდინება

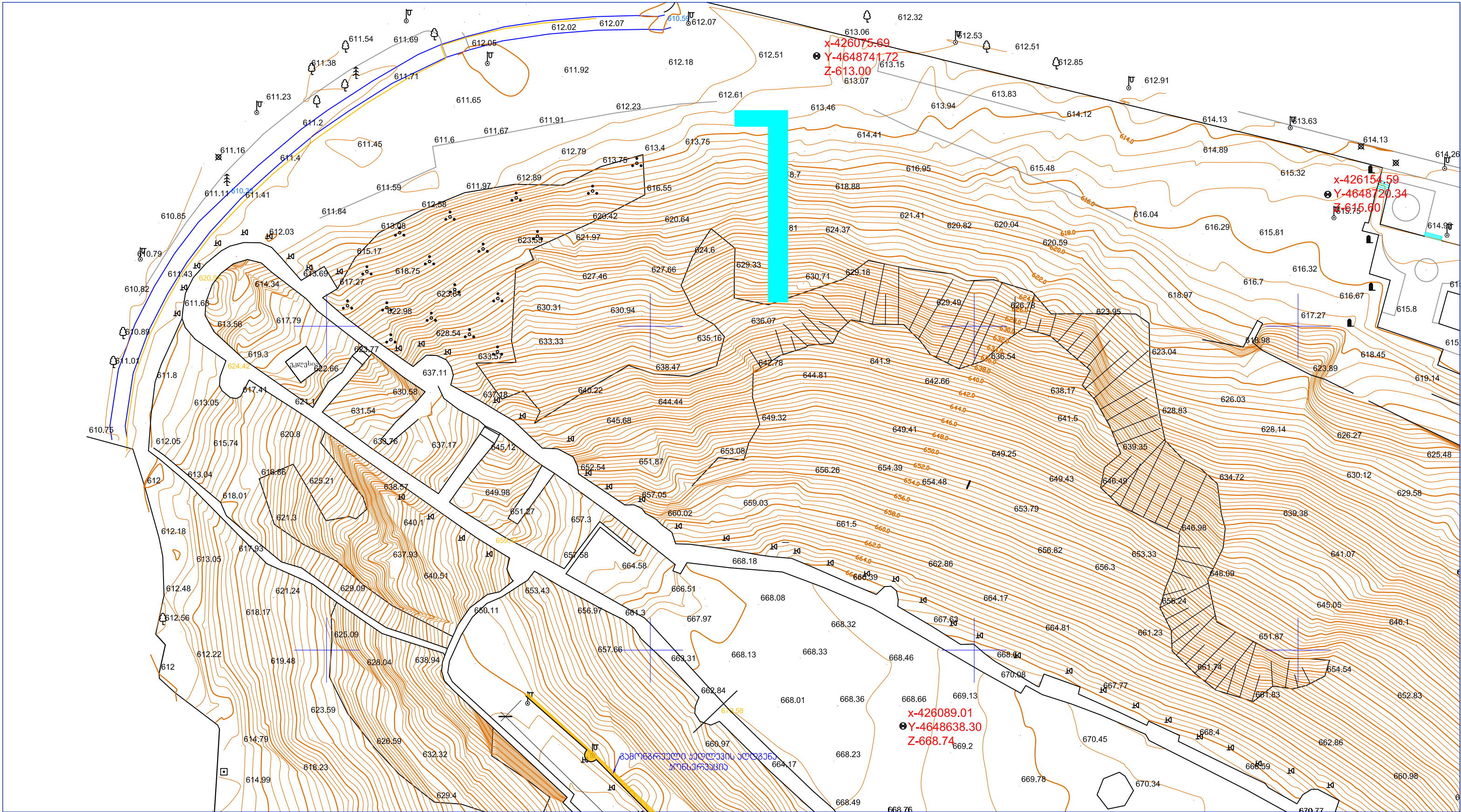
გორის ციხის რეაბილიტაციის
განმარტება

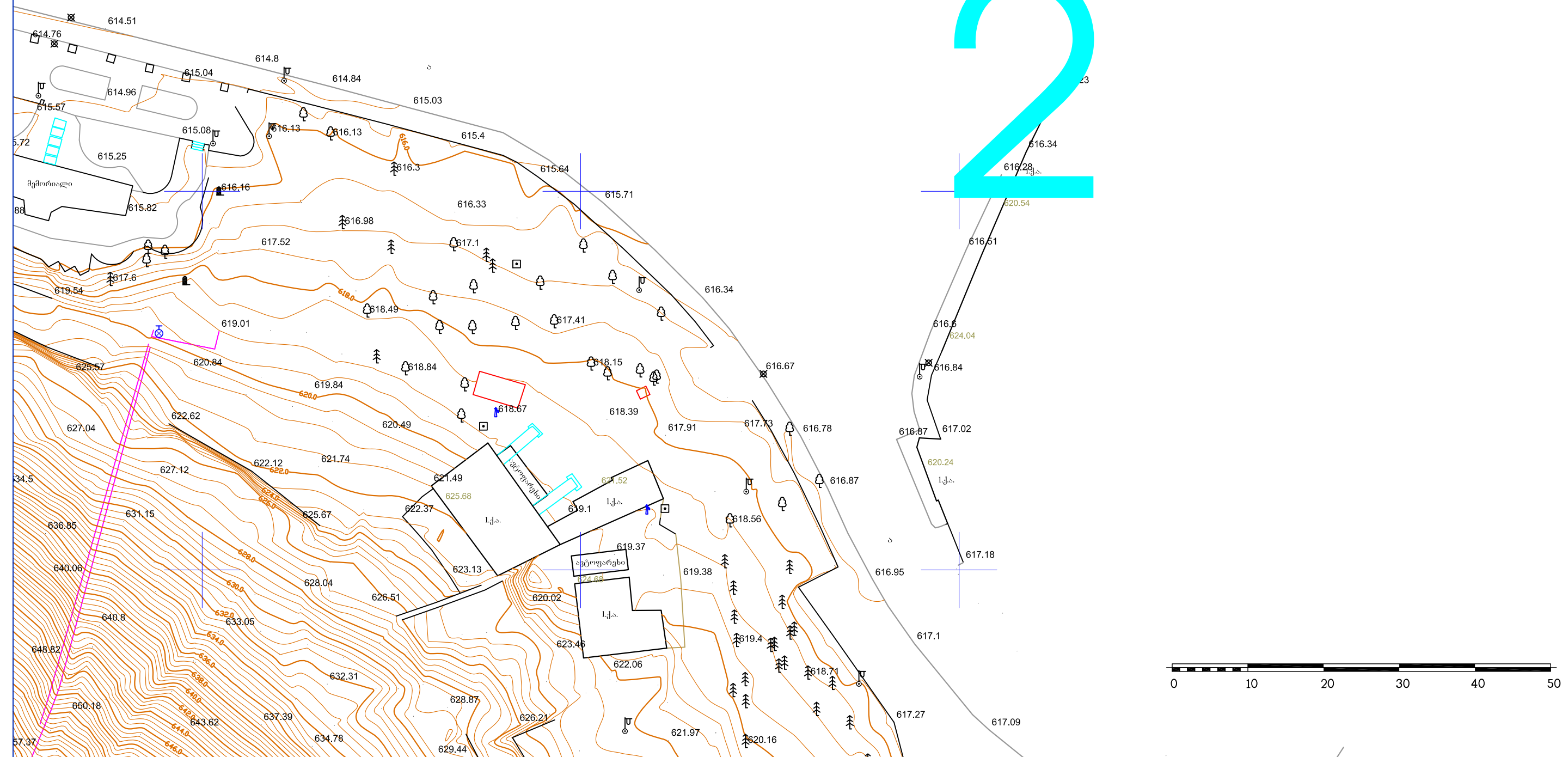

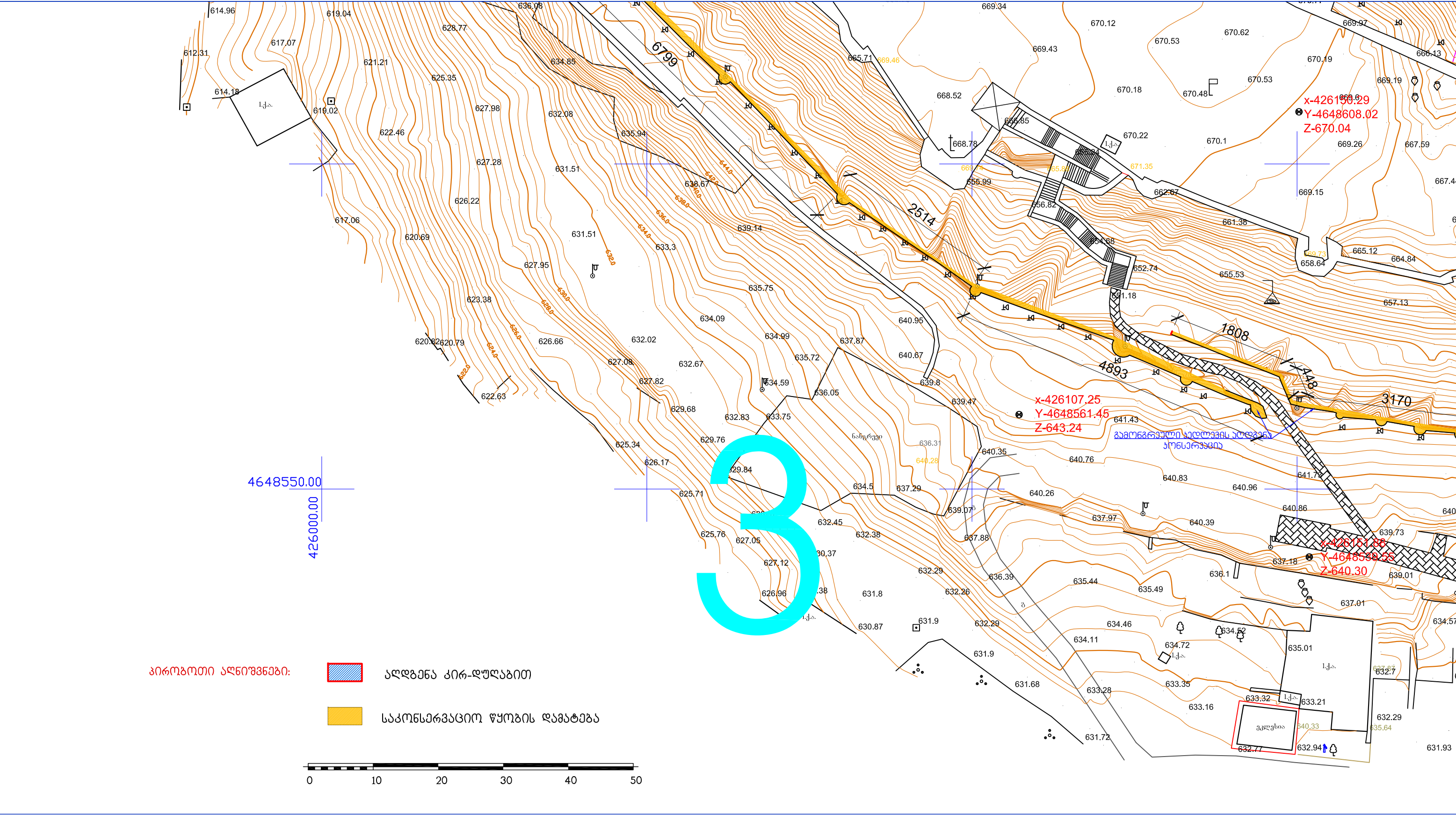
არქიტექტორი	ბ. სოსელია	გ. სოსელია	სტადია	ფურცელი	ფურც. ა.ბ.
არქ. რეაბილიტაციის	ბ. სოსელია	გ. ჯვარიძე	პროექტი		
			პ. გორი		
			გორის ციხე		
			რეაბილიტაციის პროექტი		
			ბოლო გეგმა		

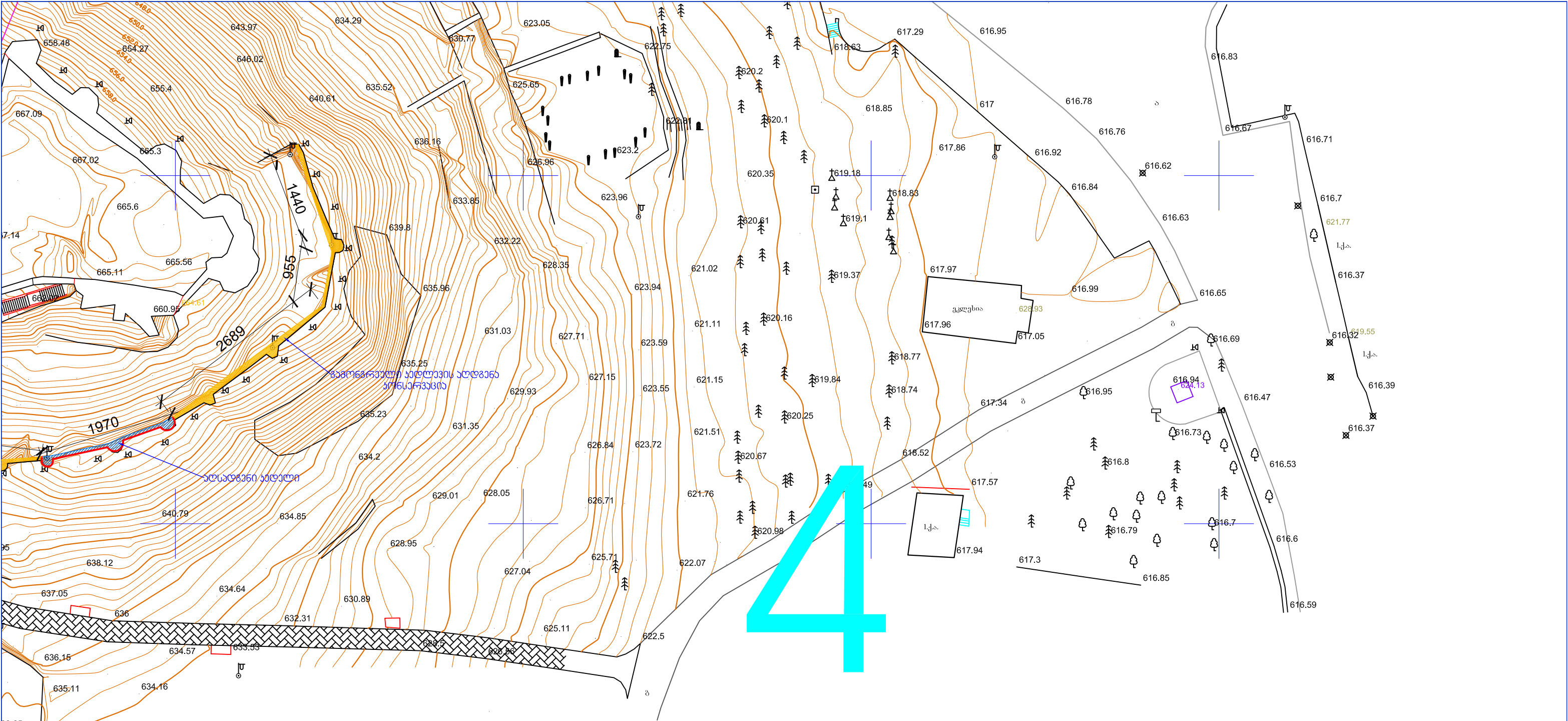
საქართველოს
ჯანსაღი
მემკვიდრეობის
დაცვის ეროვნული სააგენტო

თბილისი 2018 გ.

კიროგოთი აღნიშვნები:

აღგენა კირ-ღუღაბით

საკონსერვაციო ზუგის დამატება

არქიტექტორი		გ. სოსნიძე	ქ. გორი გორის ციხე	სტადია	ფურცელი	ფურც.-ბი
არქ. რეგისტრაციის ნომერი		გ. ჯაფარიძე		ანოტირება	ა-	
			რეაბილიტაციის პროექტი			
			განმარტება			თბილისი 2018 წ.

პირობითი აღნიშვნები:

აღდგენა კირ-ღულაბით

საკონსერვაციო წუობის დამატება

კონსერვაცია კირ-ღულაბით

გორის ციხის ქვედა
გალავნის
რეაბილიტაცია
ხედი სამხრეთიდან

არქიტექტორი	გ. სოსელია	გ. სოსელია	ქ. გორი გორის ციხე	სტადია	ფურცელი	ფურც. - ბი
არქ. რეაბილიტაციის	გ. სოსელია	გ. სოსელია		პროექტი		
			რეაბილიტაციის პროექტი		საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო	
			ქვედა გალავანი		თბილისი 2018 წ.	

გორის ციხის ქვედა გალავნის კონსერვაცია
II ეტაპის მოცულობები

№	შესასრულებელი სამუშაოების დასახელება	განზ	რაოდენობა
1	2	3	4
	ქვედა გალავნის კონსერვაცია		
1	არაინვენტარული ხის ხარაჩოების მოწყობა და დაშლა	მ2	607.0
2	კერძლების გაწმენდა მცენარეებისგან და ნაყარი მიწისგან	მ2	208.0
3	რიყისა და ფლეთილი ქვით ნაგები კედლის კონსერვაცია კირ-ღუღაბით	მ3	45.0
4	კედლის აღდგენა შერჩეული რიყის და ფლეთილი ქვებით კირის ღუღაბზე	მ3	44.0
5	საკონსერვაციო ფენის დადება კედლის მთელ სიგრძეზე უსწორმასწორო ზედაპირით 0.3 მ სიმაღლის წყობა რიყისა და ფლეთილი ქვით კირის ღუღაბზე	მ3	57.0

